

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญ และความเป็นมาของโครงการ

ประเทศไทยมีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองมาตั้งแต่อดีตกาล แต่เริ่มมีการศึกษาอย่างจริงจังประมาณ 20 ปีที่แล้ว การศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นในเรื่องของการใช้หลักวิชาการที่ก้าวหน้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ นักส่งเสริมหรือนักวิชาการพยายามผลักดันความรู้ที่ได้รับมาจากต่างประเทศให้แก่เกษตรกร ความรู้ดังกล่าวเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาสายพันธุ์ การเลี้ยง การให้อาหาร การส่งเสริมได้มุ่งเน้นเพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นอาชีพหลักของเกษตรกร แต่ภายหลังจากการเข้าไปดำเนินการส่งเสริมโดยทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถานศึกษา พบว่า การส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องมาจากการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองนั้น ผู้ที่เข้าไปส่งเสริมมักไม่เข้าใจในเงื่อนไขต่างๆ ในระบบการดำรงชีพ การทำมาหากินหรือวิถีชีวิตของเกษตรกรและชุมชน รวมทั้งกระบวนการเลี้ยง เทคนิคและวิธีการเลี้ยงไก่พื้นเมือง บางกิจกรรมที่ส่งเสริมและแนะนำอาจขัดต่อวิถีชีวิตของเกษตรกรทั้งในมิติของวัฒนธรรม เศรษฐกิจ หรือสร้างความยุ่งยากในการดูแลและเพิ่มภาระให้แก่เกษตรกร ส่งผลให้เกษตรกรล้มเลิกความสนใจที่จะเลี้ยงไก่พื้นเมืองในเชิงพาณิชย์ เป็นแต่เพียงเลี้ยงเพื่อเป็นกิจกรรมเสริมในครอบครัวเท่านั้น แม้เวลาต่อมากระแสของอาหารอินทรีย์เริ่มมีความนิยมมากขึ้น การเลี้ยงไก่พื้นเมืองเริ่มถูกให้ความสำคัญอีกครั้ง ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และตัวเกษตรกรเอง ซึ่งในการที่จะส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองอีกครั้ง นับว่าเป็นการเสี่ยงที่จะไม่ประสบผลสำเร็จ หากเรายังไม่ทราบถึงความต้องการและเงื่อนไขการยอมรับการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงพาณิชย์ ที่แท้จริงที่ จำเป็นที่จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเงื่อนไขต่างๆ ในมุมมองที่กว้างคือ ทั้งในระบบของครัวเรือน ชุมชนและสภาพแวดล้อม โดยไม่พิจารณาเพียงเฉพาะประเด็นของการเลี้ยงไก่เท่านั้น เนื่องจากการเลี้ยงไก่ของเกษตรกร ไม่ได้ดำรงอยู่โดดเดี่ยว แต่โยงกับระบบครอบครัวและชุมชนอย่างแยกกันไม่ออก รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมจากในอดีตด้วย และควรเรียนรู้ว่าการเข้ามาพัฒนาของหน่วยงานต่างๆ ในส่วนที่ประสบความสำเร็จนั้นมีเงื่อนไขอย่างไรและในส่วนที่ไม่ประสบความสำเร็จนั้นมีเงื่อนไขอย่างไร ควรมีการส่งเสริมต่อไป หรือไม่ หากจะมีการพัฒนาต่อไปทิศทางการส่งเสริมน่าจะเป็นอย่างไร จึงจำเป็นที่จะมีการศึกษาในเรื่องดังกล่าว เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้นำมาเป็นข้อเสนอในเชิงนโยบาย และหลักการดำเนินงานแก่หน่วยงานที่จะเข้าไปส่งเสริมต่อไป การเรียนรู้ที่จะนำมาเป็นบทเรียนได้ดีคือการย้อนกลับไปพิจารณาการส่งเสริมที่ได้ดำเนินมาในอดีต

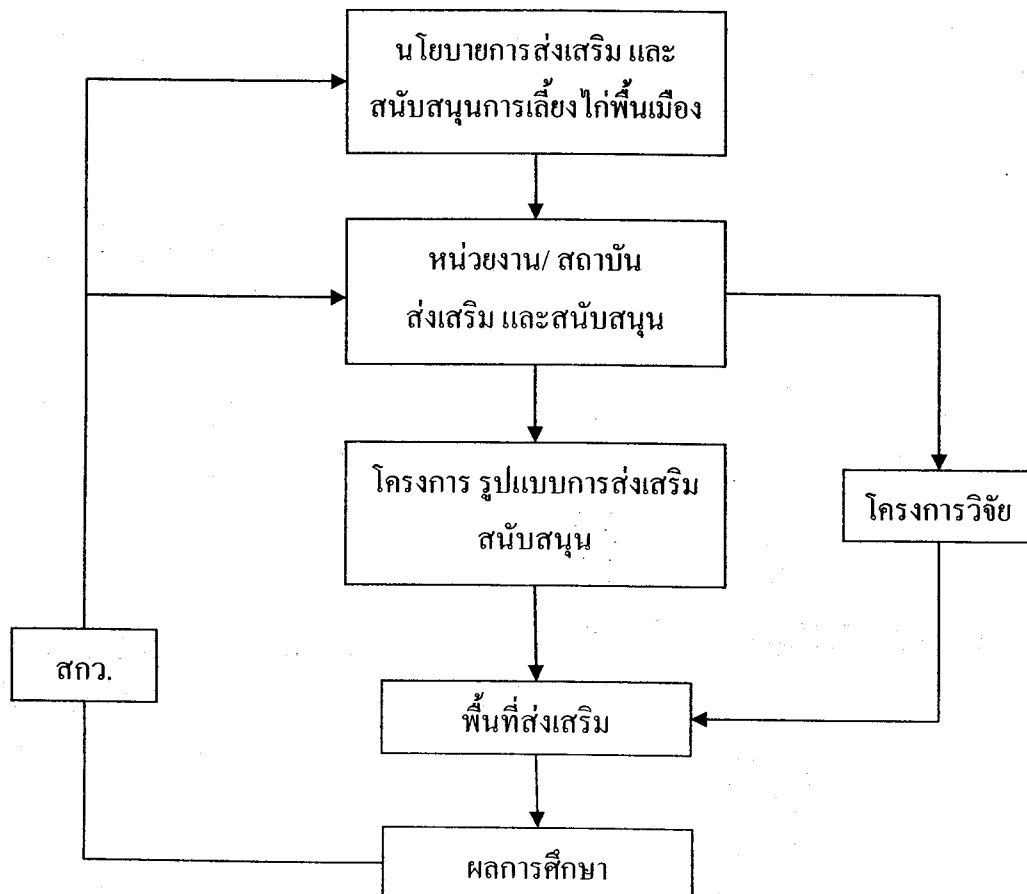
2. วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อประเมินปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและไม่ยอมรับของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองอันนำไปสู่การเพิ่มผลผลิตและหรือรายได้เสริมของเกษตรกร ที่ผ่านมาในอดีต
- 2) เพื่อได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการของหน่วยงานในการพัฒนาไก่พื้นเมืองสำหรับเกษตรกรรายย่อยในชนบท

3. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ดำเนินการในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศึกษาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร หรือกลุ่มเกษตรกร บริบทของชุมชนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่เคยได้รับการส่งเสริมจากโครงการต่างๆ ของรัฐ และสถาบันการศึกษาและศึกษาการเปลี่ยนแปลงระบบการเลี้ยงไก่จากอดีต การส่งเสริม ผลที่ได้รับจากการส่งเสริม อย่างไรก็ตามในแต่ละพื้นที่ที่มีประเด็นของชาติพันธุ์หรือชนเผ่ามาเกี่ยวข้องด้วย

4. กรอบแนวคิดในการศึกษา

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทราบถึงกระบวนการการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองที่มีต่อเกษตรกรรายย่อยของโครงการต่างๆ และเงื่อนไขในการส่งเสริม
- 2) ทราบถึงเงื่อนไข การยอมรับและไม่ยอมรับของเกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริมจากโครงการดังกล่าว
- 3) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาผลผลิตไก่พื้นเมืองให้เป็นอาหารและรายได้เสริมของเกษตรกรรายย่อย